

Örebro 2019-10-21

YTTRANDE

Dnr 2019-07 AG/JH

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Handläggare: Anna Gabrielsson

Demokrativillkor för bidrag till civilsamhället (SOU 2019:35)

Riksförbundet för döva, hörselskadade barn och barn med språkstörning, DHB, är en föräldraorganisation som startade 1949 och aktivt arbetar för att våra målgrupper ska vara delaktiga, jämlika samt ha inflytande i ett tillgängligt samhälle. Även barn med ytterligare funktionsnedsättningar är en viktig grupp inom vår organisation. Grunden för våra ställningstaganden är våra samlade erfarenheter i förbundet. Viktiga dokument för vårt arbete är *Barnkonventionen* och *FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning*. Vårt arbete utgår även från Sveriges språklag, som ger svenskt teckenspråk ställning motsvarande de nationella minoritetsspråken.

Riksförbundet DHB välkomnar utredningen och ställer oss bakom förslaget. Vi menar att det är nödvändigt att skapa ett tydligt regelverk för vad som av staten anses vara en demokratisk organisation, och att det är ett villkor för att få ta del av statliga bidrag. Vi väljer att endast lämna synpunkter på avsnitt 8-10.

Sammanfattning

Riksförbundet DHB anser att det är viktigt, att om de statliga bidragen även fortsättningsvis ska ha samhällets förtroende bör en förstärkning av både reglering av demokrativillkoret och

granskning av efterlevnad av den ske. Det är viktigt att det tydligt framgår att demokrativillkoret inte bara ska omfatta ageranden i organisationens verksamhet utan också av dess företrädare. För en ökad insikt i vilka förutsättningar som påverkar bidragssökande organisationer, och därmed en effektiv och rättssäker handläggning skulle Riksförbundet DHB gärna se någon form av utbyte mellan bidragsgivande myndigheter och bidragsmottagande organisationer.

8 Förslag till demokrativillkor

8.1 Utredningens förslag till demokrativillkor

Riksförbundet DHB ställer sig positivt till utredningens förslag om, att demokrativillkoret för organisationer som ansöker om att få ta del av statliga bidrag, ska vara tydligt och konsekvenserna förutsägbara. Dels för att organisationerna inför sin ansökan ska kunna säkerställa att de lever upp till kraven på vad en demokratisk organisation är. Dels för att statsbidragens legitimitet bör ha en stark förankring.

Vi anser att när det gäller den ideella sektorn ställer vår samhällsutveckling striktare krav på begreppet demokrati än tidigare. Idag är det vanligare att det förekommer krav på snabba förändringar och resultat ofta i enskilda frågor. Vi ser att det påverkar den ideella sektorn genom att flera alternativa organisationsformer skapas och att dessa ofta präglas av ett mer kortvarigt engagemang i enskilda frågor. Detta per se behöver inte innebära en urholkning av synen på demokrati i organisationer, men vi anser att detta ytterligare förstärker behovet av att säkerställa demokrativillkoret.

Regeringen konstaterade i propositionen En politik för det civila samhället att det fanns tre olika aspekter vid bedömning av efterlevnaden av demokrati i organisationer, dess syfte, uppbyggnad eller struktur och dess verksamhet, vilka borde hållas isär. Det är en viktig distinktion som här görs, eftersom det finns organisationer som har ett syfte som är förenligt med demokratiska värderingar samtidigt som de har en icke-demokratisk struktur. En organisation kan fatta sina beslut i demokratisk ordning, men samtidigt ha ett icke-demokratiskt syfte eller bedriva en verksamhet som strider mot grundläggande demokratiska

värderingar (a. prop. s. 155). Detta är frågeställningar som bör finnas med vid en bedömning av organisationens förmåga att tillgodose demokrativillkoret.

8.1.1 Organisationens och företrädarnas agerande

Det är som utredningen skriver, sällan organisationen som juridisk person som agerar odemokratiskt utan dess företrädare. Av den anledningen är det viktigt att det tydligt framgår att demokrativillkoret ska omfatta inte bara ageranden av organisationen i sig utan också av dess företrädare. Vem som ska anses vara företrädare bör inte vara några problem med att fastställa. Utredningen för ett resonemang i frågan som Riksförbundet DHB är helt enig med. Företrädare för ideella organisationer framhålls ofta som förebilder, och de har därmed ett ansvar att efterleva demokratiska värderingar. Hur det i praktiken har fungerat finns det ingen granskning av, men det finns exempel på när personer som företrätt ideella organisationer på ett mindre lämpligt sätt utifrån demokratiska värderingar. Vårt förbund vill därför se att det med utredningens förslag verkligen får betydelse för hur företrädare för statsbidragsbärande organisationer agerar. Därmed bör det också bli än viktigare att organisationerna väljer sina företrädare med omsorg.

9.1.2 En särskild förordning om demokrativillkor för statlig bidragsgivning

Riksförbundet DHB ställer sig positivt till att utredningens demokrativillkor även ska regleras i en ny särskild förordning vid statlig bidragsgivning. Detta för att så långt det är möjligt kunna säkerställa att skattemedel endast ges till organisationer som lever upp till de krav som ställs. Utredningen konstaterar att det inte är en rättighet att få statliga bidrag till sin verksamhet utan en förmån, och därför är det fullt rimligt och av yttersta vikt att det ställs höga, men också tydliga och förutsägbara, krav på mottagarna.

10.2.3 Utbildningsbehovet i bidragsgivningen

Enligt utredningen menar de flesta bidragsgivande myndigheter att de har behov av utbildning, vilket till viss del sker redan idag. Det är viktigt att ha kunskap om relevanta regelverk, men för ett kunna utveckla en rättssäker och effektiv handläggning av

bidragsansökningar bör myndigheterna även ha kompetens om vilka förutsättningar som påverkar organisationernas verksamheter i praktiken. Någon form av utbyte mellan bidragsgivare och mottagare är därför att rekommendera.

Dag som ovan

Jan Höglund

Ordförande Riksförbundet DHB